

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Hertekening inburgeringstraject

Samenvatting

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 bevat een duidelijke visie op de hertekening van het inburgeringsbeleid. Met deze nota wil de Vlaamse Regering aangeven hoe ze deze ambities zal realiseren en operationaliseren. Dit is een belangrijke stap om het legistiek wijzigingstraject voor het decreet en het besluit Vlaamse Regering betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid van start te laten gaan. Het doel is om het hertekende inburgeringsbeleid effectief te laten starten op 1 januari 2022.

1. SITUERING

BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kanselarij en Bestuur, Werk en Sociale Economie, en Onderwijs en vorming

Beleidsveld: Gelijke kansen, Integratie en Inburgering, Werk en Onderwijs

Beleidsdoelstelling:

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 bevat een duidelijke visie op de hertekening van het inburgeringsbeleid. Met deze nota wil de Vlaamse Regering aangeven hoe ze deze ambities zal realiseren en operationaliseren. Dit is een belangrijke stap om het legistiek wijzigingstraject voor het decreet en het besluit Vlaamse Regering betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid van start te laten gaan. Het doel is om het hertekende inburgeringsbeleid effectief te laten starten op 1 januari 2022.

2. INHOUD

In wat volgt gaan we dieper in op de verschillende beleidsintenties in het Regeerakkoord m.b.t. inburgering en geven we aan hoe we deze willen operationaliseren.

A. WIJZIGING VAN DE DOELGROEP

Het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 stelt: *“Alleen personen die zijn ingeschreven in het vreemdelingen- of bevolkingsregister krijgen toegang tot de inburgeringscursus.”*

De impact van deze maatregel is dat verzoekers om internationale bescherming van wie het verzoek nog in behandeling is bij het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen of de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen niet langer in aanmerking komen voor inburgering als rechthebbende inburgeraars. Tot nu toe konden verzoekers om internationale bescherming (in het bezit van een attest van immatriculatie geldig voor vier maanden of een bijlage 35) vanaf vier maanden wel inburgering volgen als rechthebbenden. Enkel verzoekers om internationale bescherming die het statuut van erkend vluchteling, dan wel subsidiair beschermde toegewezen kregen, zullen na hun erkenning kunnen doorstromen naar de agentschappen integratie en inburgering voor een inburgeringstraject.

Verzoekers om internationale bescherming blijven wel in aanmerking komen voor een cursus NT2. Fedasil kan deze doelgroep dus nog steeds toeleiden naar de agentschappen integratie en inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel voor NT2. Na intake worden deze personen verder op maat doorgestuurd naar de aanbodverstrekkers NT2. Na vier maanden kunnen zij ook toegeleid worden naar de arbeidsmarkt.

De wijziging van de doelgroep passen we aan in het decreet, maar voeren we nu reeds indirect in door de agentschappen integratie en inburgering de voorrangregels in het huidige decreet (art. 26, § 2.) te laten toepassen. Concreet betekent dit dat de agentschappen geen inburgeringstrajecten meer aanbieden aan verzoekers om internationale bescherming van wie het verzoek nog in behandeling is, wanneer daardoor andere inburgeraars (langer) moeten wachten om te kunnen starten.

Een bijzondere uitdaging is dat ongeveer 4 op 5 van de nieuwkomers die zich in Vlaanderen vestigen niet verplicht zijn om een inburgeringstraject te volgen. Zij kunnen dat wel doen op vrijwillige basis. Ook voor de huidige rechthebbenden vinden we het belangrijk dat zij de essentiële rechten en plichten in Vlaanderen kennen en dat ze via maatschappelijke oriëntatie (MO) leren over hoe Vlaanderen werkt.

Daarom willen we onderzoeken welke categorieën van rechthebbenden we eventueel via andere bepalingen, bv. verplichtingen voor uitkeringsgerechtigde werkzoekenden, kunnen verplichten tot het volgen van een inburgeringstraject. Dit omdat we er van overtuigd zijn dat een robuust inburgeringsbeleid de beste garantie is tot participatie aan de samenleving, toegang tot onderwijs, opleiding en de arbeidsmarkt.

B. INBURGERINGSCONTRACT

Richtinggevende termijn in het inburgeringscontract

Het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 stelt: *“De inhoud van het inburgeringstraject wordt opgenomen in een inburgeringscontract, dat door de inburgeraar bij aanvang van het traject moet worden ondertekend. Hierin wordt, voor de verschillende onderdelen van het inburgeringstraject, in samenspraak met de trajectbegeleider, een termijn vastgelegd.”*

De huidige termijn voor het realiseren van het inburgeringstraject is geregeld in art. 31 van het decreet betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid. Standaard stelt dit dat het inburgeringstraject hoogstens één jaar na het opstarten van het vormingsprogramma afgerond moet zijn. Voor personen die werken of een opleiding volgen, en voor personen die een opleiding van het leergebied alfabetisering Nederlands tweede taal volgen kan hiervan afgeweken worden. Dit is een redelijk generieke aanpak die zowel voor de inburgeraar zelf als voor de agentschappen integratie en inburgering weinig richtinggevend en sturend werkt. Door een richttermijn op te nemen in het inburgeringscontract bieden we zowel voor de inburgeraar als voor de agentschappen een houvast en tijdsdoel om het vormingsprogramma zo snel mogelijk en tegelijkertijd op maat te realiseren.

We intensifiëren de inburgeringstrajecten. Niettegenstaande de huidige regelgeving geen voorschriften oplegt rond de volgorde van de verschillende onderdelen van inburgering, zien we dat het traject in de praktijk vaak lineair vormgegeven wordt. We stappen af van deze aanpak. We willen er toe komen dat maatschappelijke oriëntatie, NT2, de inschakeling op de arbeidsmarkt en het participatie- en netwerktraject zoveel mogelijk parallel verlopen. Dit vergt flexibilisering, digitalisering, en een uitgebreide leervraagdetectie. Daarbij zorgen we er ook voor dat het éne opleidingsonderdeel geen belemmering vormt voor een ander. Dit kan door in te zetten op gecombineerde en geïntegreerde trajecten.

Gezien het Nederlands leren van alle inburgeringsonderdelen de meeste tijd in beslag neemt, stellen we de duur van het NT2-traject als richtinggevende termijn voor inburgering voorop.

Toevoegen bepaling essentiële rechten en plichten in inburgeringscontract

Het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 stelt: *“In het inburgeringscontract wordt ook een bepaling toegevoegd met betrekking tot de essentiële rechten en plichten die in onze samenleving moeten worden gerespecteerd.”*

Door de opname van een bepaling in het inburgeringscontract met betrekking tot de essentiële rechten en plichten – d.m.v. een verklaring die als bijlage bij het contract wordt gevoegd – die in onze samenleving moeten worden gerespecteerd weten inburgeraars van bij de start welke rechten en plichten cruciaal zijn in onze samenleving en als leidraad gelden in ons inburgerings- en samenlevingsmodel.

Het doel van deze verklaring is meerledig:

1. Verwelkomen van nieuwkomers in de samenleving
2. Duiden van de gedeelde sokkel van waarden en die voor elke burger in Vlaanderen gelden
3. Vragen dat men deze waarden en normen van de ontvangende samenleving respecteert en onderschrijft
4. Binding tot stand brengen tussen nieuwkomers en ontvangende samenleving
5. Een instrument zijn voor de volgende stappen in het proces van inburgeren en samenleven

Pas na de legistische wijziging van het BVR kan gevraagd worden om deze mee te ondertekenen in het inburgeringscontract. Maar we bekijken of de verklaring reeds eerder kan meegegeven worden bij het inburgeringscontract.

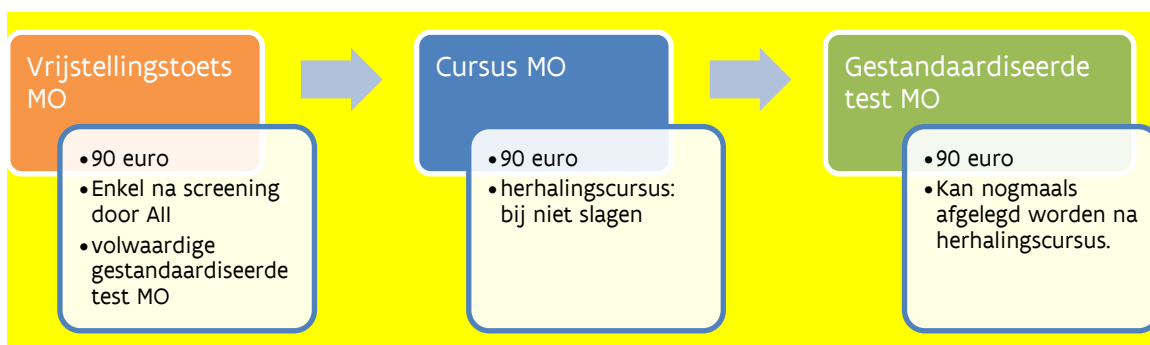
De verklaring Vermeersch is de vertrekbasis voor de verklaring.

C. INBURGERING WORDT BETALEND

Het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 stelt: *“We stappen af van het gratis inburgeringsbeleid. Inburgeraars zullen een financiële vergoeding moeten betalen van twee keer 90 euro wanneer ze een inburgeringscontract tekenen. Hiervoor krijgen zij een cursus maatschappelijke oriëntatie en een cursus NT2 tot op niveau A2. Bij het afleggen van de toetsen NT2 en maatschappelijke oriëntatie betalen ze voor elk van deze twee toetsen 90 euro. Deze regeling geldt ook voor vrijwillige inburgeraars. Indien de inburgeraar niet slaagt, dient men opnieuw te betalen voor een nieuwe test. Onkosten die de inburgeraar maakt in het kader van zijn inburgeringstraject (bv. vervoersonkosten) kunnen niet langer worden terugbetaald door de Agentschappen.”*

Financiële vergoeding voor cursussen en testen

In het nieuwe model zullen we eenmalig 90 euro vragen voor de cursus maatschappelijke oriëntatie (MO). De inburgeraar betaalt ook 90 euro voor de test. Als inburgeraars na een eerste test MO niet slagen kunnen zij een herhalingscursus volgen. Voor MO ziet dit er als volgt uit:

Voor de cursus NT2 (m.i.v. de test) aan een CVO of CBE hanteren we het standaardtarief van 1,5 euro per lestijd, met een bijdrageplafond van 180 euro voor het NT2-traject tot en met A2. De betaling gebeurt per module, zoals gebruikelijk in het volwassenenonderwijs, en dus gefaseerd.

Voor de cursus NT2 (m.i.v. de test) aan een UTC passen we het huidige beurzensysteem aan, zodat elke inburgeraar zelf een bijdrage van 180 euro moet voorzien.

Elke inburgeraar zal deze vergoedingen moeten betalen.

Indien de inburgeraar niet slaagt voor de test, dient men opnieuw te betalen voor een nieuwe test.

Voor inburgeraars, ingeschreven in het Rijksregister in een gemeente van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt een uitzondering voorzien op de financiële vergoeding. Dit gelet op de specifieke Brusselse context.

Tussenkomst in kosten randvoorwaarden schrappen

We schrijven decretaal in dat onkosten die de inburgeraar maakt in het kader van zijn inburgeringstraject niet terugbetaald worden door de agentschappen integratie en inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel.

Samen met het domein welzijn wordt onderzocht of flexibele en occasionele vormen van kinderopvang opgezet kunnen worden voor kinderen van inburgeraars. Dit stimuleert een optimale toegankelijkheid van het inburgeringstraject.

D. RESULTAATSVERBINTENIS AANSCHERPEN

Inburgeringsattest en sanctionering

Het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 stelt:

“We meten de verworven kennis en vaardigheden via een burgerschapstest die bestaat uit vier onderdelen:

- 1. De kennis van het Nederlands: Het is belangrijk dat nieuwkomers zich zelfstandig kunnen redden in hun nieuwe taal, het Nederlands. We verwachten dat de inburgeraar op het einde van het traject het taalniveau A2 behaalt. Het taalniveau wordt via een gestandaardiseerd, op een aantal centrale plaatsen georganiseerd, examen getest. Voor analfabeten en laaggeletterden wordt een aangepast taalniveau voorzien.*
- 2. Inzicht in onze Vlaamse samenleving, haar werking en haar geschiedenis: Dit traject maatschappelijke oriëntatie sluiten we af met gestandaardiseerde en op een aantal centrale plaatsen georganiseerde toetsen.*
- 3. De economische zelfredzaamheid: Elke nieuwkomer die een inburgeringstraject volgt, wordt verplicht om zich binnen de 2 maanden na de opstart van het traject aan te melden bij de VDAB. Op die manier kan de VDAB elke nieuwkomer met een arbeidsperspectief begeleiden naar werk of een bijkomende opleiding. Hierbij wordt rekening gehouden met studies of opleidingen die de nieuwkomer al volgt.*
- 4. Participatie en netwerk: We bouwen een vierde pijler uit, m.h.o. op betere participatie en integratie van de inburgeraar en het creëren van een netwerk. We bieden een traject op maat aan van 40 uur in de vorm van een buddyproject, een kennismakingsstage bij een bedrijf, vereniging, organisatie of lokaal bestuur, of vrijwilligerswerk. Ook vanuit de ontvangende samenleving leveren we hiervoor de nodige inspanningen. De lokale besturen zijn hiervan de regisseur, in overleg met de trajectbegeleider. Het aanbod is optioneel voor wie werkt, studeert of vrijwillig een inburgeringstraject volgt.*

Als de inburgeraar is geslaagd in de burgerschapstest, ontvangt hij een inburgeringsattest. We verwachten dat de inburgeraar regelmatig en actief deelneemt aan zijn traject.

De huidige vrijstellingen binnen inburgering, voor bijvoorbeeld ernstig zieken of mensen met een mentale of fysieke handicap, blijven van toepassing.”

Het Vlaams Regeerakkoord spreekt over de burgerschapstest. Het gaat hierbij niet om een aparte test, maar om het voldoen aan de 4 pijlers van het inburgeringstraject:

1. Slagen voor de gestandaardiseerde test maatschappelijke oriëntatie
2. Slagen voor de gestandaardiseerde test NT2

3. Realiseren van de verplichte inschrijving bij de VDAB binnen de 2 maanden na het ondertekenen van het inburgeringscontract voor inburgeraars die niet werken
4. 40 uren deelnemen aan de vierde pijler 'participatie en netwerk'

Als voldaan is aan de 4 pijlers van het inburgeringstraject dan ontvangen inburgeraars hun inburgeringsattest.

We verscherpen de resultaatsverbintenis door:

- De invoering van de gestandaardiseerde test MO. Op dit ogenblik wordt de prestatie van de inburgeraar binnen de cursus MO geëvalueerd door de leerkracht MO. Daartoe zijn momenteel geen gestandaardiseerde tools ter beschikking.
- De invoering van de gestandaardiseerde test NT2.
- De inschrijving van elke inburgeraar bij VDAB.
- Het invoeren van de vierde pijler, netwerking en participatie, waaraan de inburgeraar moet voldoen.

Op dit ogenblik moet de inburgeraar slagen óf voldoende deelnemen aan de lessen NT2 en MO om te voldoen aan de inburgeringsplicht. Met deze hervorming moet de inburgeraar slagen op de gestandaardiseerde testen MO en NT2 om te voldoen aan de inburgeringsplicht.

De inburgeraar wordt gesanctioneerd bij:

- niet tijdige aanmelding,
- weigering om mee te werken aan de intake of ondertekening contract,
- niet regelmatige en actieve deelname aan het traject MO of NT2,
- weigering om de test MO of NT2 af te leggen,
- weigering om de test MO of NT2 opnieuw af te leggen na niet slagen,
- niet tijdige inschrijving bij VDAB,
- niet voldoen aan de vierde pijler.

Binnen de trajecten MO en NT2 verwachten we dat de inburgeraars slagen voor hun testen. Indien zij niet slagen, moeten zij de cursus opnieuw volgen en een test afleggen behalve wanneer blijkt dat zij 'uitgeleerd' zijn.

Er worden samenwerkingsakkoorden gesloten tussen de agentschappen/Huis, VDAB/Actiris en de lokale besturen. In deze samenwerkingsakkoorden worden concrete en sluitende afspraken opgenomen over regie en sanctioneringsbevoegdheid.

Opschortingen omwille van persoonlijke of medische redenen blijven eveneens mogelijk.

Burgerschapsceremonies

Het succesvol voltooien van een inburgeringstraject en het behalen van een inburgeringsattest is een belangrijke verwezenlijking. Niet alleen de inburgeraars zelf mogen trots zijn op het behalen van dit attest, maar ook de ontvangende samenleving dient een positief signaal te geven. Daarom kunnen binnen steden en (groepen van) gemeenten burgerschapsceremonies opgezet worden waarbij de attesten officieel overhandigd worden aan de geslaagde inburgeraars. De agentschappen ondersteunen het opzetten van deze burgerschapsceremonies.

Systematisch advies bezorgen aan de Dienst Vreemdelingenzaken

Het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 stelt: *“Er wordt systematisch een advies bezorgd aan de Dienst Vreemdelingenzaken over het gevolgde inburgeringstraject. Dit om na te gaan of de inspanningsverbintenis tot inburgering i.h.k.v. de federale beslissing over het al dan niet verlengen van de verblijfstitel van de inburgeraar is nageleefd.”*

Er wordt in het kader van de opmaak van het decreet onderzocht welke juridische/regelgevende stappen gezet moeten worden om het bezorgen van een systematisch advies aan de Dienst Vreemdelingenzaken mogelijk te maken.

E. DE CURSUS MAATSCHAPPELIJKE ORIËNTATIE

Inhoud cursus

Het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 stelt: *“Vandaag gaan we een nieuwe fase in waarbij we met ons beleid willen inspelen op de noden en uitdagingen van de 21ste eeuw. Onze aandacht gaat daarbij uit naar zowel de doelgroep als de inhoud van het inburgeringstraject, met een sterke focus op onze pluralistische rechtstaat, basisinzicht in onze samenleving, haar werking en haar geschiedenis (Vlaamse canon), met aandacht voor de waarden van de Verlichting, zoals vervat in de Grondwet en internationale mensenrechtenverdragen, bv. gelijkheid man-vrouw, scheiding van kerk en staat, respect voor seksuele diversiteit, het non-discriminatiebeginsel,...”*

In artikel 24 van het Besluit¹ zijn de doelen opgenomen voor maatschappelijke oriëntatie als ontwikkelingsdoelen die geconcretiseerd worden in vaardigheden, kennis en attitudes. In het eerste lid staat dat de inburgeraar open staat voor diversiteit, wat wil zeggen dat :

- 1° hij open staat voor de waarden in de Vlaamse en Belgische samenleving;
- 2° hij de normen van de Vlaamse en Belgische samenleving respecteert;
- 3° hij bereid is om begrip- en respectvol in interactie te treden met alle personen, ongeacht hun etnisch-culturele achtergrond, religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging, gender, gaardheid enzovoort, en hij zich solidair opstelt ten aanzien van medeburgers;
- 4° hij bereid is zijn handelen in de context van de nieuwe omgeving te plaatsen en om dat gedrag aan te passen als het in tegenspraak is met de wetgeving;
- 5° hij bereid is om zich de Nederlandse taal eigen te maken.

De Vlaamse Regering wil de gedeelde sokkel van waarden en normen explicieter opnemen in de regelgeving en de cursus maatschappelijke oriëntatie. In de praktijk merken we immers dat ondanks het feit dat de agentschappen integratie en inburgering aan de slag gegaan zijn met de waarden en normen uit het rapport van de Commissie Bossuyt en deze uitgeschreven hebben in het basisaanbod maatschappelijke oriëntatie, de waarden en normen toch niet in elke cursus even systematisch en op dezelfde manier aan bod komen. Zeker voor de waarden en normen is het cruciaal dat dit wel gebeurt.

De normen en waarden die gedefinieerd zijn in het rapport van de Commissie Bossuyt ter invulling van de cursus maatschappelijke oriëntatie blijven nog steeds de leidraad. In het eindverslag van deze commissie worden "respect", "vrijheid", "solidariteit", "gelijkheid" en "burgerschap" als hoofdwaarden gedefinieerd die een samenleving in diversiteit moeten schragen. We willen deze verlichtingswaarden verder verduidelijken en expliciet opnemen in het BVR. Concreet gaat het om volgende gedeelde sokkel van waarden en normen:

¹ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de uitvoering van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid

halen en dit ook vast kan stellen in de dagelijkse realiteit, bijvoorbeeld op het werk, bij het solliciteren, tijdens het oudercontact, voor consultaties, enz.

Voor het onderdeel NT2 binnen inburgering blijven we het taalniveau A2 vooropstellen. Inburgeraars moeten dit niveau behalen om hun inburgeringsattest te behalen. Voor analfabeten en laaggeletterden blijft het huidige aangepaste taalniveau gelden.

VDAB zal de inburgeraars die bij hen ingeschreven zijn en die geen job hebben, geen opleiding volgen of niet studeren, net zoals elke werkzoekende begeleiden in de zoektocht naar werk en hen erop wijzen dat ze in dat geval binnen 24 maanden na succesvolle afronding van het inburgeringstraject taalniveau B1 mondeling (luisteren en spreken) behaald moeten hebben.

G. ECONOMISCHE ZELFREDZAAMHEID VERSTERKEN

Het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 stelt:

“Elke nieuwkomer met een arbeidsperspectief die in aanmerking komt voor een inburgeringstraject, schrijft zich binnen de twee maanden verplicht in bij de VDAB. VDAB begeleidt ook hen actief op maat naar een job van het gepaste niveau, in nauwe samenwerking met alle betrokken instanties”

We stellen vast dat in Vlaanderen slechts 48% van de personen met een ondertekend inburgeringscontract in 2018/2019² gekend is bij VDAB. Van de personen met een arbeidsperspectief is 55% gekend, van deze met educatief perspectief 45% en van diegenen met socio-cultureel perspectief 25%, en van personen zonder hoofdperspectief 40%. Mannen zijn vaker gekend bij VDAB dan vrouwen. Subsidiar beschermden zijn in verhouding het vaakst gekend bij VDAB, ook erkend vluchtelingen. Van de niet-werkenden zijn gezinsherenigers met derdelanders en asielzoekers zijn het minst vaak gekend. Hoe hoger het behaalde niveau NT2, hoe vaker gekend bij VDAB. Van personen zonder A1 is slechts 36% gekend. Van de laagstgeletterden (advies CBE alfa) is slechts 31% gekend bij VDAB.

We gaan ervan uit dat elke inburgeraar op beroepsactieve leeftijd (onmiddellijk of op termijn, bvb. na volgen van een opleiding) een arbeidsperspectief heeft. We streven ernaar dat elke inburgeraar op beroepsactieve leeftijd zich bij de intake bij de agentschappen integratie en inburgering op hetzelfde moment kan inschrijven bij VDAB waardoor een opvolging door VDAB opgestart wordt. Indien een inschrijving op hetzelfde moment niet mogelijk is, moet uiterlijk 2 maanden na het ondertekenen van het inburgeringscontract de inburgeraar ingeschreven zijn bij en opgevolgd worden door VDAB. In uitzonderlijke gevallen wordt de inburgeraar hiervan vrijgesteld (bvb. o.w.v. arbeidsongeschiktheid).

Het inburgeringscontract bevat onder meer de doelstellingen over tewerkstelling: verplichte inschrijving bij VDAB voor niet-werkende inburgeraars en voldoen aan de rechten en plichten als werkzoekende ingeschreven bij VDAB. Bij de inschrijving maakt VDAB een inschatting van de afstand tot de arbeidsmarkt. Indien een inburgeraar zich binnen de 2 maanden na het afsluiten van een inburgeringscontract niet heeft ingeschreven bij VDAB en hiervan niet vrijgesteld is, wordt hij gesanctioneerd door ABB.

De bemiddelaar van VDAB stemt af met de trajectbegeleider over welk traject het meest aangewezen is. Hierbij wordt steeds gezocht naar de snelst mogelijke weg naar duurzaam werk. Er wordt

² Matchingcijfers Inburgering-VDAB 11/02/2020

